

מסורת הש"ס

(א) וַיֵּלֶךְ כו. מ"ק כב. חולין ג.ו. (ג) [לעיל ל': וס"ג], (ג) [היו שדיים עומדים, יעב"ך], (ד) ע' רש"י, (ה) [נימות סא:],

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואנא ידענא דמשום: (ב) שם קמ"ל דאי אפשר אלא ודאי תחתון אחי וממזר:

מוסף רש"י

שני תבואות. כיון דכתיב שני, שתי שנים כמשמע, תבואות נמה ל', אלף תמנד שכל תבואה שומא ב'תות ב' שנים יאכל ואפ"ל, כגון אלס מכדו לו גניסין מלואי קמה, לא יגאלנה עד שתי שנים גניסין ב'תותו יוס, ואס קדס וק"ר הרי שאלב ג' תבואות, וכשיפנה הגזאל יתשוב שנים מיום שמכרה עד חיובל, אלס היו עשר שנים והוא מכרה בשנה שנים, תמא שמכרה לכל שנה כנמה, שהרי חיובל היום עתידה לחזור, הלכך כשואל פודה עבדיו טמן שמונה מיום לעמנה שנים היתריס, זה אלס שלש תבואות שות שלש מנים בשתי שנים, ויולו הוה חולין בתר מנין עולם, תמשיר הבאה בשנה חמרת הוה פריק ליה ולו הוה אכיל אלף שמי תבואות (עורבין יח), לענין ערכין, דלא חולין בשנת חמש ועשרים וששים בתר מנין עולם (סו), לפרקין דיוצא דופן, בתספת דהה (לעיל מה); בן ר"ב שנה נדרייו נבדקין, בן ר"ג נדרייו קיימן, בת ר"א נדריה נבדקין, בת ר"ב נדריה קיימן, וכן הכניה שנת בן ונת שניין שס וקאמר הכא דטולו מעת לעת שערולו (עורבין סו), מ"ט לא אמר ליוצא דופן, הולול וס"ל דעבד עברי קמה, דכתיבי דהא דומיא דהך שנה דקדשים ודעבד עברי קמה, ויהוה שנים דיואל

דומיא דהך, תמר ל', אפילו לא הכא לא קמי לה, דומיא דהך שנה דקדשים ודעבד עברי קמה, דכתיבי ב'אורייתא, והיוה שנים דיואל דופן טולו דרבנן (סו), שבוכר ושבנקבה מבעי ליה, ב'לשנא דקרא דכתיב בעערין אלס ובר אלס נקבה, ולא כתיב בן ונת, אלס יולא דופן טולו בן ונת מינין (סו), אזוכה ואיסיק, יהי רעון שאזכה לעלות לארץ ישראל (ביצה כז), מפורמיה דמרא, דשמשפת (סו), מסובברא אמרי, כן תמתי דמסתברא (כותיה) אלס לא שמשפת שאוקבעה הלכה למעשה כמחז (סו י"ט),

הדרן עלך יוצא דופן דחייש למיעוטא, גבי קטן וקטנה אין חולין ולא מייבמין, קטן שמה יונא סריס, קטנה שמה תמא חילונות, תמס' נימות (קיס גיטין ב), כפרק הכל שותטין (חולין א), גבי טומס, שגור על כל טומס משום אחס שמשא דמת יוה כתר גביים להשתחו ל' ניבות קיס),

שני תבואות, מיעוט שני שנים וכתיב תבואות ומשמע כל תבואות של שתי שנים להציא תבואה שלישית ושלש תבואות לא משכחת לה בשתי שנים אלא מעת לעת כגון מכרה לו באלול מלאה פירות גמאל אוכלן ואוכל תבואה עד שיחזור ויקאָר קודם אלול הבא הרי שתי תבואות בשנה אחת ועוד יאכל תבואה השנית שהיא שנה השלישית לפי מנין העולם: **בשעיעים נמי יעבוד**, כגון נמכר בניסן וכשיגיע חשרי של שעיעית עברו שס למנין עולם והוא יעבוד עד ניסן: **לעריץ**, דהיכא דכתיב (ויקרא כו) מנן ששים שנה ומעלה פשיטא לן דשנת ששים כלמטה דהא ומעלה כתיב אלס בן חמש שנים דלא כתיב אלף (שס) מנן חמש שנים ועד בן עשרים שנה ולא כתיב מנן חמש שנים ומעלה אי לא אשמועינן הכא מעת לעת הוה אמינא שנת חמש כלמעלה להכי אשמועינן הכא דבעינן ה' שנים מלאים בכלל ערך הראשון שהוא מועט: **לפרקין דיואל דופן**, להיכא דלא מנן ויוס אחד כגון בן עשרים ונת עשרים: **מ"ט לא אמר ליואל דופן**, הולול וס"ל נמי כהנך מעת לעת: **דומיא דהנך**, כלומר אף על גב דבהנך דיואל דופן היו נמי מעת לעת מיהו האל שצבן ושצבת דמתניתין לא איירי בהן כלל דהא דומיא דקדשים וערי חומה ועבד עברי קמני דכתיבין הלכך ערכין נמי כתיבן אלס שנת עשרים לענין שערות לא כתיבי ב'אורייתא אלף הלכתא היא: **שזכר ושנקבה מיצעי ליה**, לישנא דקרא דכתיב (שס) ולנקבה עשרת שקלים אלף בן ונת לישנא דמתניתין היא בן עשרים ונת עשרים: **אזכר ואיסק**, לארעא דישאלל לאתריה דרבי אלעזר בן פדת: **ואגמר שמעמא**, דרבי יצחק בר נחמני: **מפומיה דמרא**, רבי אלעזר:

הדרן עלך יוצא דופן

בא סימן הסחסון, שתי שערות סימן נערות: **העליון**, צוחל: **או חוללם**, גדולה היא שהשערות **סימן מוצחק** ועליהן סמכין ולקמן מפרש טעמא: **אע"פ שאי אפשר**, פרכין בגמרא והלא בא: **אלס אי אפשר כו'**, דהא ודאי מדלתא עליון תחתון נמי אתא אלף ששנרו: **גב' בא לר"מ**, דכיון דלמזר ר"מ לא חוללת דקטנה היא מכלל דס"ל אפשר לעליון לבא קודם לתחתון: **וליתני בא העליון**, עד שלא יבא התחתון ולא ליתני אע"פ שאי אפשר: **רוב נשים תחתון אחי ברישא ומיעוט עליון**, והאי דקאמר ר"מ קטנה היא משום דחייש למיעוטא שהעליון בא בקטנותה ורבנן אזלו בתר רובא הלכך מצי אתא עליון לא בעיא דזיקה דמסתמא תחתון אתא, וכיון דטעמייהו דרבנן משום רובא הוא ה"מ בסתמא היכא דלא צדקו: **אלס היכא דבדקו ולא אשכחו**, תחתון: **אימא מודו**, דקטנה היא וממעוטא היא קמ"ל כו': **שדים נכונו**, והדר ושערך נמא אלמא עליון וזמנין דקדים: **צעשום ממלרים דדיך**, שהיו מלרים משחקים ביך וממעכין דדיך: **למען שדי געוריד**, כדי להחלףך ולזנות ביך כשתהיה ראויה לאשה ותצואי לימי נערות, שדי לשון השלכה כלומר עדיין היו שערות געוריד עומדים להשתלח וללאת, אלמא דדים קדמי: **ומאי שדי**, דמשמע דעדיין היוג לאאת: **כונס דדיי כתיב**, והאי שדי לשון שדים: **איכרפסו**

בא סימן פרק ששי נדה

בא סימן פרק ששי נדה

ובשביעית נמי יעבוד, וי"א"ת הא תינה שנת ששית אלף בתמלה אימא ל' יוס לפני ראש השנה יהיו חסובים שנה ומשס ואילן ה' שנים שלמים ויש לומר כיון דגלי קרא דששית הויא שנה שלמה הוא הדין דראשונה צעינן שלמה: **רב גירא אמר רב אַעריבין**, וא"ת כיון דנערכין מוקי לה א"כ הדרא קושיא לדוכתין דלרב גידל לא משכח רב תנא הוא ופליג: וי"ל דקסבר רב תנא הוא ופליג: **אמר ר"א הלכה בר' יוסי בן כיפר**, וא"ת והא רבי אלעזר גופיה פסיק צפ"ק (לעיל ט).

כרבי אלעזר ד' ותו לא וכו"ת דהך דהכא לא חשיב משום דר' יוסי בן כיפר קאי כוותיה הא חשיב נמי התם היאל דד' נשים אע"ג דרבי יהושע קאי כוותיה אלף משום דרבי יהושע מרבי אלעזר קבלה הכא נמי רבי יוסי משמיה דרבי אלעזר קאמר לה וי"ל משום דהכא קאי רבי כוותיה כדקאמר וכן הורה רבי צלוד ולא מכח רבי אלעזר פסיק א"נ דוקא צמשיית אמר צפ"ק להלכתא כוותיה בצרעב:

הדרן עלך יוצא דופן

בא סימן ר"מ אומר לא הולצת וא"מ מתיבמת, וא"ת ולר' מאיר למה הוזכר סימן העליון כיון דלא סמכין עליה ולעיל נמי דתנא אחיה סימינס ומפרש ר"מ דאבוהל קאי וי"ל דאזנטינד לענין עוגשים וקידושין ומילי טובא דרוב פעמים תחתון אחי צרישא כדקאמר צגמרא וא"נ אי חזין עליון מסתמא ככר בא התחתון וגדולה היא ולריכה גט לקדושין וגם אסור בלחומה: **וחב"א או הולצת או מתיבמת**, אפילו היא קטנה ממצימת לבנן דר"מ דלא חיישי למיעוטא גבי ה) הדיא דקטן וקטנה לא חולין כו' אלס לחליצה צעינן שמהא גדולה כדלמזר נמי התם יפה למרת שאין חוללין איש כתיב צפרסה ומקשינן אשה לאיש ולית להו דרבי יוסי דלמזר צפרק מלות חליצה (שס דף קה): אשה צין גדולה צין קטנה:

רבנן ברישא ומיעוט עליון אתי ברישא ורבי מאיר ^אלמעמיה דחייש למיעוטא ורבנן למעמייהו דלא חיישי למיעוטא והני מילי בסתמא אבל היכא דבדקן ולא אשכחן אימזר מודו ליה רבנן לר"מ דעליון קדים קמ"ל דאי אפשר ה) ודאי אתי ומנתר הוא דנתר בשלמא לר"מ היינו דכתיב ^בשדים נכונו ושערך צמח אלא לרבנן איפכא מבעי ליה ה"ק כיון ששדים נכונו בידוע ששערך צמח בשלמא לר"מ היינו דכתיב ^בבעשות ממצרים דרך למען שדי געורידך אלא לרבנן איפכא מבעי ליה ה"ק כיון שבאו דרך בידוע שבאו געורידך ואיבעית אימא מאי שדי כולה ברדי כתיב וה"ק הקב"ה לישראל איכרפו

וכיון דהייש למיעוטא שהעליון בא בקטנותה היכא דלא צדקו: **אלס היכא דבדקו ולא אשכחו**, תחתון: **אימא מודו**, דקטנה היא וממעוטא היא קמ"ל כו': **שדים נכונו**, והדר ושערך נמא אלמא עליון וזמנין דקדים: **צעשום ממלרים דדיך**, שהיו מלרים משחקים ביך וממעכין דדיך: **למען שדי געוריד**, כדי להחלףך ולזנות ביך כשתהיה ראויה לאשה ותצואי לימי נערות, שדי לשון השלכה כלומר עדיין היו שערות געוריד עומדים להשתלח וללאת, אלמא דדים קדמי: **ומאי שדי**, דמשמע דעדיין היוג לאאת: **כונס דדיי כתיב**, והאי שדי לשון שדים: **איכרפסו**

הדרן עלך יוצא דופן

הדרן עלך יוצא דופן

הדרן עלך יוצא דופן

הדרן עלך יוצא דופן

הדרן עלך יוצא דופן

הדרן עלך יוצא דופן

הדרן עלך יוצא דופן

הדרן עלך יוצא דופן

הדרן עלך יוצא דופן

הדרן עלך יוצא דופן

הדרן עלך יוצא דופן

הדרן עלך יוצא דופן

הדרן עלך יוצא דופן

הדרן עלך יוצא דופן

הדרן עלך יוצא דופן

הדרן עלך יוצא דופן

הדרן עלך יוצא דופן

הדרן עלך יוצא דופן

הדרן עלך יוצא דופן

הדרן עלך יוצא דופן

הדרן עלך יוצא דופן

בא סימן פרק ששי נדה

א א מיי פ"ב מה' אשות הליא סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קנה סעיף יב ונכיר אלסם נימות פ"ג דף מה:]:

ב ב מיי שס הל' ז ח:

תורה אור השלם

- כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשבעת יצא לקפשי חנם: שמות כא ב
- רבבה כצמח השדה נתתיך ותרבי ותגדלי ותבאין בעדי ערבים שודים נבנו ושערך צמח ואת ערם ויערין: יחזקאל טו ז
- ותפקדו את זמז נעריךך בעשות ממצרים דדיך למען שדי געוריד: יחזקאל כג כא

תוס' הרא"ש

ובשביעית נמי יעבוד, ותימה תינה שנה ששית א) וליפניו מהכא דבעינן שתמשך עבודתו עד שנה חללת בשיעית ולא אמרינן ל' יום חשה חשוב שנה אבל בשנה ראשונה דלמא ל' יום לפני ר"ה חשוב שנה וי"ל כיון דגלי קרא דשנה ששית שלימה הו"י שנה ראשונה: **אמר רב גידל** אמר רב לעריבין, אי לעריבין דוקא קאמר צ"ל דס"ל רב תנא הוא ופליג: א"ר אלעזר הלכה בר' יוסי ותימה הא ר' אלעזר גופיה הוא דאמר דאין הלכה בר' אלעזר אלא בר' כו"ח משום דאיכא ר' יוסי בן כיפר דקאי כותיה וי"ל משום ד' יהושע מר' אלעזר קבלה הכא נמי ר' יוסי בן כיפר משום ר' אלעזר אמרו וי"ל דהכא נמי איכא ר' דקאי כותיה כדאמרינן לעיל וכן הורה בלוד ולא מכח ר' אלעזר הורה א"נ דוקא במשניות הוא דאמר ר' אלעזר בפ"ק הלכה כר' אלעזר בארבע: סליק פירקא

ר"מ אומר לא חולצת ולא מתיבמת, ותימה לר"מ למה הוזכר סימן העליון כיון דלא סמכין עליה ולעיל דודאי סמכין עליה לענין עונשים ותחתון אחי ברישא כדאיתא בגמ' ר' מאיר הוא דחייש למיעוטא דלא חיישי למיעוט אבל לחליצה בעי גדולה כדאמרי ליה יפה אמרת שאין חוליצין אש כתיב צפרסה ומקשינן אשה לאיש ולית להו דרבי יוסי דלמזר צפרק מלות חליצה (שס דף קה): אשה צין גדולה צין קטנה:

א) נראה דג"ל דילעין מהכא שיהיה שנה שלמה ולפעמים נתמך עולמו בתוך שנת השמינית ולא אמרינן וכו'.